

"El delictes artístic -roboratoris, falsificació, etc.- és la tercera indústria mundial del món del crim, darrera el tràfic d'estupefaents i d'armes."

ENTREVISTA A DON HRYCYK, a càrrec de Ricard Mas.

Hrycyk preferix no aparèixer retratat, no és una qüestió de modestia, tan sols de discreció, pel qual aquesta entrevista mostra obres manllevades en lloc de la seva faç magra de posat irònic.

El policia d'art és un tipus peculiar. Neix o es fa?

En el meu cas, la meua formació és purament policial. Jo treballava a la Divisió 77 de la policia de Los Angeles, a homicidis. A la dècada dels vuitanta, hi havia més de mil assassinats cada any. Hi havia caps de setmana que havia de tractar tres casos d'assassinat alhora. Sovint no hi havia ni mòbil. Algú portava els cordons de les sabates equivocats al barri equivocat, i li volaven la testa... El 1994, vaig passar al departament de roboratoris d'art, fundat el 1983 per Bill Martin. Des d'aleshores, he hagut de treballar, sovint, sol. Quan vaig començar, era una mena de "neanderthal artistic", però en aquests dotze anys he resolt nombrosos casos, i he recuperat peces per un total de 62 milions de dòlars.

Quina seria la tipologia del lladre d'art? S'assembla molt als sofisticats i misteriosos personatges que ens mostren a les pel·lícules?

Res a veure. En tot cas, a mi el que m'interessa, a l'hora de resoldre casos, no és tant la psicologia del lladre com els patrons de comportament de la víctima. De lladres d'art, n'hi ha de tres tipus: el majordom, el xofer i el "manetes". O sigui, el que fa el roboratori des de dins, el distribuïdor i el que fa el roboratori des de fora.

A la majoria de casos, el lladre coneix prou bé la víctima com per tenir informació privada. Una vegada, el majordom del magnat del petroli Howard Heck va robar un oli de les seves habitacions privades i el va substituir per una fotografia. Després es va vendre l'obra a Suècia per més de mig milió de dòlars.

El 1998, als Estudis de Producció Bill Melendez van decidir guardar en una habitació segura tots els seus objectes de valor. Al cap d'un any, en mancaven una pila, entre d'altres nombrosos dibuixos de Charlie Brown, de Schultz. Resulta que la mateixa persona que havia instal·lat el sistema de seguretat era el lladre...

Don Hrycyk és un policia de nom gairebé impronunciable. En canvi, tothom parla d'ell en el món de l'art, tant si és lladre com propietari o gestor. Dirigeix la Unitat de Roboratoris d'Art de la policia de Los Angeles (Califòrnia), pionera en la seva especialitat als Estats Units. L'FBI té unitats dedicades a perseguir el crim artístic, però tan sols pot actuar en situacions federals -trànsit entre estats d'obres de cert valor, roboratoris en museus federals i poca cosa més; ell, en canvi, porta vint anys operant a nivell local i els resultats l'avalen com el millor policia de temes artístics, com frau, falsificacions i roboratoris.

Què cal fer per prevenir roboratoris, o com a mínim facilitar la localització d'obres robades?

El primer, assessorar-se amb la policia local. També cal documentar i fotografiar totes les peces d'una col·lecció, pel davant i pel darrera. Això és un detall que obliden molts museus. I tenir en compte que no tots els fons d'un museu o d'una col·lecció són sempre exhibits, però que segueixen sent susceptibles de ser manllevats. Per tant, fer inventari sovint, establir periòdicament una valoració econòmica, per posar al dia l'assegurança, i mantenir reunions amb companys d'institucions similars per a compartir experiències.

Si es dona el cas d'un roboratori, si us plau, que ningú toqui l'escenari. De vegades es poden localitzar empremtes digitals, o restes abandonades pels lladres. El primer museu que vaig investigar, després d'un roboratori, ho havien netejat tot perquè havien d'obrir les portes al públic... Resulta que molta gent, museus inclosos, s'avergonyeixen si són víctima d'un roboratori, i no volen fer-ho públic. I a l'hora de comprar una peça, cal averiguar primer que sigui autèntica, després la seva procedència, i en tot cas, fer una recerca a diverses bases de dades d'art robat. Una de les més completes és www.artloss.com, una iniciativa privada que per un modest preu permet consultes de milers de peces robades arreu del món.

I això funciona?

El darrer cas que he resolt és el d'un delinqüent habitual de Los Angeles que va robar dos violins de la Filarmònica de la ciutat. Va volar a París, i els intentà vendre per 65.000 dòlars en una tenda especialitzada. Els botiguers van sospitar, doncs el seu valor era infinitament superior, d'uns 300.000 dòlars. En emplaçar el venedor a tornar, van con-

sultar la web i van trobar-hi les imatges, es tractava d'un Tonomi del segle XVIII i d'un Vuillaume del 1885. Van avisar la policia, que va detenir el lladre, i ara tenen tret a reclamar una recompensa de 10.000 dòlars.

Permet'm insistir-li en que cal valorar molt bé cada peça manllevada, perquè el seu valor determinarà la categoria del delictes i la gravetat de la condemna. Molts lladres d'art se'n surten amb pocs anys de presó.

Què hi ha del mite del roboratori per encàrrec? Diuen que hi ha mil·lionaris que desitgen tant una obra arxiconeguda que la fan robar per fruit-la en solitud...

Tot això són cabrioles! Una obra coneguda pel públic no pot ser mai venuda, perquè la procedència sempre és fonamental. I ningú pot fruit de les seves possessions si no les ensenya. Miri, la majoria de les grans obres desaparegudes són més aviat segrestades, per cobrar de l'asseguradora. D'altres vegades, van a parar a un forat en el desert, tot esperant que les coses es refredin, i acaben en mans de col·leccionistes australians o japonesos. I en altres casos, són comprades per narcotraficants a canvi de droga. Els tenen els seus propis circuits.

Però cregu'm, en aquests moments, el principal tràfic d'obres d'art està centrat en mobiliari i joies arqueològiques. Són més fàcils de transportar, o desmuntar, i hi ha menys documentació.

Els especialistes no s'acaben de posar d'acord en què és art. Quina és la seva opinió al respecte?

Miri, quan hi ha un roboratori, ens trobem amb dues consideracions: si el manllevat, amb el pas dels anys, perd valor, com un televisor, un ordinador o un cotxe, doncs no és art. Si amb els anys guanya valor, i diguem que és, en certa manera insubstituïble, doncs és art. I me n'ocupo. De la meua consideració particular sobre el què és art, em reservo l'opinió. Un bon exemple seria el de l'escultor Kewal Soni. El 1998, havia llogat tres escultures de gran format a un estudi, com a atrezzo del film Star Trek: Insurrecció. Estaven valorades en 30.000 dòlars. El lladre que se les va endur no en coneixia el valor, i les va vendre a un drapaire per 9,10 dòlars... Des d'aleshores, Soni, desmoralitzat, ja no es dedica a l'escultura.

Ha tractat gaires casos de falsificació?

Nombrosos. Ara fa dos anys, hi havia un doctor de Califòrnia anomenat Vilas Likhite, que afirmava tenir una gran col·lecció d'art heretada del seu pare. Es veu que aquest li havia comprat a un maharajà indi... Likhite va cercar dos intermediaris i els va proposar de vendre les peces de la col·lecció, composta per obres de Jackson Pollock, Jasper Johns, de Kooning, Mary Cassat i Constantin Brancusi, entre d'altres, valorada en un bilió de dòlars. L'única condició era que les vendes havien de ser a particulars, no a cases de subhastes. Quan aquests dos marxants les van oferir a un tipus més professional, i va veure que tot era fals, em va avisar. Ara estic investigant una escultura de Brancusi, d'un museu d'Austràlia, sembla ser que procedent de la col·lecció d'un maharajà indi. Vea a saber...

Parlem de xifres. Hi ha molts roboratoris d'art?

No tenim gaires xifres, perquè ningú es dedica a distingir, d'entre els roboratoris, els que pertanyen a la categoria artística i els altres. Però hi ha més activitat de la que es pensa. A nivell mundial, cada any es roba art per valor d'entre 2 i 5 bilions de dòlars. El delictes artístic -roboratoris, falsificació, etc.- és la tercera indústria mundial del món del crim, darrera el tràfic d'estupefaents i d'armes.

31

Imatges robades

Les diferents cares del crim artístic

Entrevista a Don Hrycyk Ricard Mas

L'art de furtar Antonio Ortega

Històries de rapinyes i museus Anna Juan Cantavella i Sandra Anítua

No tocar! Amanda Cuesta

Els més buscats Aina Mercader